

STRESZCZENIE PLANU URZĄDZENIA LASU NADLEŚNICTWA JAWOR OBOWIĄZUJĄCEGO NA LATA 2008-2017

1. Cele gospodarowania:

- zachowanie lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,
- ochrona lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych,
- ochrona gleb i terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie lub uszkodzenie oraz o specjalnym znaczeniu społecznym,
- ochrona wód powierzchniowych i głębinowych, retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania zbiorników wód podziemnych,
- produkcji, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu.

2. Ogólna charakterystyka lasów Nadleśnictwa

2.1. Położenie i powierzchnia

Nadleśnictwo położone jest na terenie województwa dolnośląskiego. Zdecydowana większość gruntów nadleśnictwa znajduje się na terenie powiatu jaworskiego 73,45%. Pozostała część gruntów nadleśnictwa znajduje się na terenie powiatu kamiennogórskiego, powiatu świdnickiego, średzkiego i złotoryjskiego

2.2. Rys historyczny.

Nadleśnictwo Jawor w obecnych granicach i z obecnymi obrębami powstało 1 stycznia 1974 r. Operat urządzeniowy za ubiegły okres gospodarczy dla Nadleśnictwa Jawor był wykonany na okres 1.I.1998 do 31.XII. 2007 r. Nadleśnictwa, które obecnie tworzą gospodarstwo leśne pod nazwą „Nadleśnictwo Jawor” zostały utworzone w roku 1945 z byłych lasów majątkowych (około 75%) i drobnej własności prywatnej oraz częściowo lasów państwowych, przy czym zasięgi terytorialne, powierzchnia jak i nazwa ulegały zmianie. W 1956 r. z części Nadleśnictw: *Dolina, Jawor* i *Wojcieszów* powstało Nadleśnictwo Bolków, które w 1974r. które zostało włączone jako obręb Bolków do obecnego Nadleśnictwa Jawor.

Gospodarkę leśną na obszarze obecnego Nadleśnictwa Jawor prowadzono według ogólnych zasad obowiązujących w Lasach Państwowych. Dominującym sposobem użytkowania rębego w minionych okresach gospodarczych (do II rewizji urządzania lasu) był sposób zrębowy. Jedynie w drzewostanach dębowych i bukowych (w rozmiarze ograniczonym) sposób zrębowo - przerębowy. Trzebieże wykonywano w drzewostanach systematycznie (zwłaszcza w starszych klasach wieku) przez wszystkie okresy gospodarcze, opierając się początkowo na podstawie metody prof. Sucheckiego, a później na sposobie selekcyjnym. Należy wspomnieć, że do roku 1945 w celu pozyskiwania kory garbarskiej dębowej, na znacznej powierzchni powstało gospodarstwo dębin odroślowych z krótką koleją rębu. W okresie definitywnego urządzania lasu łącznie w obydwu obrębach wykonanie użytkowania rębego było przekroczone o 9%. W udziale użytków przedrębnych przekroczenie wynosiło 25%. Ogółem użytkowanie główne zostało przekroczone o 16%. Planowane prace odnowieniowe zostały wykonane w 99%, co było związane między innymi z zalesieniem nie planowanych gruntów nieleśnych przydzielonych do zalesienia (tj. 106 ha).

Inaczej przedstawiają się dane z wykonania zadań I rewizji u.l. i tak:

- w użytkowaniu rębnym plan wykonano w 57%

- w użytkowaniu przedrębnym w 174 %

Łącznie użytkowanie główne wykonano w 109 %.

Należy tu nadmienić, iż duży procent pozyskanej masy przypada na użytki przygodne, a mianowicie:

- w użytkach rębnych 9,5%

- w użytkach przedrębnych 69,3%

- w ogólnym pozyskaniu 52,2%

Tak duże pozyskanie w użytkach przygodnych świadczyło o pogarszającym się stanie zdrowotnym drzewostanów. Zaniedbania pielęgnacyjne narastały w drzewostanach młodszych, szczególnie II i III klas wieku. Na początku w/w okresu gospodarczego użytkowanie rębne prowadzone było rębiami częściowymi (II i III) przy których stosowany był 20-letni okres odnowienia oraz rębnią zupełną z pięcioletnim nawrotem cięć. Jednak w ostatnich latach byłego okresu w wyniku pogorszenia się stanu zdrowotnego drzewostanów w większości stosowana była rębnią zupełna (tzw. sanitarna).

Odnowienie lasu prowadzono głównie sadzeniem, wykorzystując w niewielkim stopniu odnowienia

naturalne o dobrej jakości hodowlanej. Pielęgnację gleby i upraw prowadzono głównie ręcznie, z niewielkim wykorzystaniem środków chemicznych do niszczenia chwastów.

Na omawianym obszarze w początkowym okresie definitywnego u.l. stan zdrowotny i sanitarny lasu był jeszcze zadawalający. Większych szkód zarówno ze strony owadów, grzybów jak i kłesk żywiołowych nie zanotowano. Jednak już od 1970 r. zauważa się nasilające się w drzewostanach szkody przemysłowe wyrządzone przez emisje gazów i pyłów. Na całym terenie wzrasta z roku na rok ilość posuszu, więcej występuje szkodników wtórnych oraz więcej drzewostanów atakowanych jest przez opieńkę miodową.

Pozyskanie posuszu, wywrotów i złomów stanowiło 53% ogólnego pozyskania grubizny.

Z ważniejszych zaszłości historycznych w kontekście szkód spowodowanych przez czynniki przyrody ożywionej, dotyczących aktualnego zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa uwzględnici należy: gradację zwójki zieloneczki w drzewostanach dębowych w latach 1978 – 81 oraz w latach 1993 – 1996. Nasilenie występowania opieńki miodowej i huby korzeniowej oraz jej zwalczanie przypada w latach 1992 i 1996. Szkody wywołane przez czynniki abiotyczne, głównie przez wywalające wiatry jesienne oraz w postaci śniegołomów miały miejsce głównie w latach 1991 – 1994. Szkody spowodowane przez zwierzynę płową występowały we wszystkich dotychczasowych okresach gospodarczych, jednak od 1992 r. na skutek redukcji pogłowia zwierzyny płowej systematycznie spadają.

2.3. Typy siedliskowe lasu.

Dominujące typy siedliskowe to Lwyż św (36,72%), LMwyż św (36,23%) oraz LG św (18,34%). Pozostałe typy siedliskowe lasu nie występują już tak licznie.

2.4. Struktura gatunkowa drzewostanów wg gatunków panujących

Z analizy układu powierzchniowej tabeli klas wieku, wg gatunków panujących wynika, iż dominującymi gatunkami są

- Db – który zajmuje 39,13 % powierzchni i 36,55 % miąższości,
- Św – który zajmuje 34,45 % powierzchni i 40,72 % miąższości,
- Brz – która zajmuje 6,23 % powierzchni i 5,08 % miąższości,
- Bk – który zajmuje 4,50 % powierzchni i 4,05 % miąższości,
- So – która zajmuje 4,40 % powierzchni i 4,02 % miąższości,
- Js – który zajmuje 2,93 % powierzchni i 2,61 % miąższości,
- Md – który zajmuje 2,69 % powierzchni i 2,22 % miąższości,
- Jw – który zajmuje 2,01 % powierzchni i 1,42 % miąższości,
- Ol – która zajmuje 1,82 % powierzchni i 1,35 % miąższości,
- Lp – która zajmuje 1,56 % powierzchni i 1,66% miąższości,
- pozostałe gatunki, takie jak Dg, Dbc, Wz, Ak, Kl, Gb, Ols, Tp, Os zajmują poniżej 1%.

2.5. Struktura gatunkowa drzewostanów wg gatunków rzeczywistych

Z analizy układu powierzchniowej tabeli klas wieku, wg rzeczywistego udziału gatunków wynika, iż dominującymi gatunkami są Db – 32,94 % ; Św – 28,45 % Bk – 7,67 %; Brz – 6,87 %, Md – 4,72 %, Jw – 4,55 %, So – 4,23 %; Js – 3,51 %, Lp – 2,58 %, Ol – 2,11 %, Gb – 1,02 %, . Pozostałe gatunki zajmują poniżej 1% powierzchni.

W stosunku do ubiegłego okresu gospodarczego do najistotniejszych zmian należy:

- wzrost udziału powierzchni Bk o 91,77 %, tj. z 556,44 ha do 1067,09 ha,
- wzrost udziału powierzchni Jw o 33,91 %, tj. z 473,26 ha do 633,74 ha,
- wzrost udziału powierzchni Jd o 4561,45 %, tj. z 1,79 ha do 83,44 ha,
- zmniejszenie powierzchni Md o 13,39 %, tj. z 759,25 ha do 657,58 ha,
- zmniejszenie powierzchni Brz o 15,68 %, tj. z 1133,67 ha do 955,90 ha,
- zmniejszenie powierzchni Os o 44,58 %, tj. z 13,93 ha do 7,72 ha,
- zmniejszenie powierzchni Tp o 64,94 %, tj. z 15,29 ha do 5,36 ha,

2.6. Charakterystyka gospodarki nasiennej.

W nadleśnictwie zinwentaryzowano:

- 2 drzewostany nasienne wyłączone, o łącznej powierzchni 7,26 ha;
- 19 drzewostanów nasiennych gospodarczych, o łącznej powierzchni 126,34 ha;
- 19 rejestrowanych źródeł nasion;
- 1 drzewo mateczne modrzewia europejskiego.

3. Charakterystyka warunków przyrodniczo-ekonomicznych nadleśnictwa.

Lasy Nadleśnictwa Jawor wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej (*Trampler i in. 1990*)

położone są w:

Kraina: ŚLĄSKIEJ (V.)

Dzielnica: Wrocławska (V.2.)

- Mezonegion: Legnicki (V.2.c),

Dzielnica: Przedgórze Sudeckiego i Płaskowyżu Głubczyckiego (V.3.)

- Mezonegion: Strzegomski (V.3.a),

Kraina: SUDECKA (VII.)

Dzielnica: Sudetów Środkowych (VII.2.)

- Mezonegion: Pogórza Kaczawskiego (VII.2.a),

- Mezonegion: Gór Kaczawskich (VII.2.b),

- Mezonegion: Pogórza i Gór Wałbrzyskich (VII.2.c),

Grunty Nadleśnictwa Jawor rozciągają się między:

15o 54' 31" a 16o 26' 32" długości geograficznej wschodniej i

50o 51' 24" a 51o 08' 20" szerokości geograficznej północnej.

Rzeźba terenu Nadleśnictwa Jawor jest bardzo zróżnicowana, od prawie płaskiej „Równiny Jawora” poprzez pasy wzniesień i wzgórz, do terenów górskich w obrębie Bolków. Największe wzniesienie terenu w tym obrębie jak i w całym nadleśnictwie znajduje się w oddziale 148, jest to szczyt „Turzec” o wys. 690 m. n. p. m. położony w tzw. Górach Ołwianych.

Najniżej położony jest oddz. 59 w obrębie Jawor około 200 m. n. p. m. Teren Nadleśnictwa Jawor jest silnie zróżnicowany pod względem gleb. Największy wpływ na zróżnicowanie pokrywy glebowej wywarły skały macierzyste gleb, szata roślinna, rzeźba terenu, hydrologia i elementy klimatu. Gleby brunatne związane są z klimatem umiarkowanym oraz lasami liściastymi i mieszanymi. Powstają one z różnych skał macierzystych zasobnych w zasady. Są to najczęściej gliny zwałowe, utwory pyłowe różnego pochodzenia, lessy, piaski gliniaste, zwietrzliny piaskowców i łupków ilastych różnej genezy, zwietrzliny skał magmowych głębinowych i wylewnych oraz metamorficzne. Zajmują one duże kompleksy i występują w przeważającej części nadleśnictwa. Gleby opadowo-glejowe należą do gleb śródstrefowych i występują w warunkach umiarkowanego klimatu wilgotnego o średniej rocznej sumie opadów powyżej 500 mm i średniej temperaturze powyżej 10oC oraz względnej wilgotności powietrza powyżej 60%. Ich powstanie i rozmieszczenie związane jest z terenami płaskimi oraz utworami trudno przepuszczalnymi, nad którymi okresowo lub trwale stagnują wody pochodzenia opadowego. W nadleśnictwie tworzą one duże kompleksy w części północno-wschodniej i wschodniej obszaru nadleśnictwa. Pozostałą część obszaru zajmują gleby semihydrogeniczne i hydrogeniczne, związane z wysokim poziomem wód gruntowych albo pozostające pod trwałym lub długookresowym wpływem wody glebowo-opadowej. W dolinach większych cieków i rzek występują gleby napływowe o charakterze mad rzecznych..

Struktura gospodarcza regionu w znacznej mierze zależy od występujących uwarunkowań geograficznych (rzeźba terenu), komunikacyjnych oraz odległości od aglomeracji miejskich. Region, na którego obszarze jest położone nadleśnictwo, jest regionem rolniczym.

4. Podział na grupy lasów:

11891 ha to lasy ochronne, pozostałą powierzchnię stanowią lasy gospodarcze.

5. Podział na gospodarstwa:

Uwzględniając podział na kategorie ochronności i ustalenia I i II KTG przyjęto następujący podział na gospodarstwa:

- **Gospodarstwo specjalne (S)**– utworzono na powierzchni 1266,58 ha , tj. 9,06 % powierzchni 13 leśnej nadleśnictwa, do którego kwalifikowano drzewostany pełniące funkcje specyficzne.

- **Gospodarstwo ochronne (O)** – utworzono na powierzchni 10574,79 ha , tj. 75,67 % powierzchni leśnej nadleśnictwa. Gospodarstwo obejmuje lasy ochronne, z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego lub do gospodarstwa przebudowy.

- **Gospodarstwo przebudowy (R)** – do którego zaliczano drzewostany w lasach gospodarczych lub ochronnych, które nie zapewniają osiągnięcia celów gospodarki leśnej, zawartych w planie urządzenia lasu a wymagające pilnej przebudowy. W Nadleśnictwie Jawor gospodarstwo przebudowy aktualnie utworzono na powierzchni 427,90 ha, tj. 3,06 % powierzchni leśnej nadleśnictwa.

- **Gospodarstwo przerębnowo-zrębowe (GPZ)** –zaliczana się wszystkie drzewostany w lasach gospodarczych, w których ze względu na typ siedliskowy lasu ora GTD i aktualny skład gatunkowy stosuje się przerębnowo – zrębowy sposób zagospodarowania. Gospodarstwo przerębnowo-zrębowe opisano na powierzchni 1706,41 ha, tj. 12,21 % powierzchni leśnej nadleśnictwa.

6. Etat użytkowania rębego:

Obliczenie etatu użytkowania rębego dokonano zgodnie z ustaleniami I KTG dotyczącymi podziału lasów nadleśnictwa na gospodarstwa oraz zgodnie z wytycznymi zawartymi w *Instrukcji Urządzania Lasu (§ 89 - 96)*. Etat użytków rębnych określony został dla każdego gospodarstwa w ramach obrębu, jako etat miąższościowy w m³ grubizny brutto. Suma etatów przyjętych dla obrębów stanowi etat dla nadleśnictwa.

Etat miąższościowy grubizny netto stanowi sumę miąższości drzewostanów lub ich części, ujętych w wykazie projektowanych cięć rębnych w ramach etatu miąższościowego brutto. Miąższość netto oblicza się jako iloczyn miąższości brutto i współczynników redukcyjnych (I.U.L. § 93). Do tak obliczonej miąższości netto dodaje się 5% miąższości z tytułu spodziewanego przyrostu drzewostanów do chwili wyrębu. Tak ustalony etat użytkowania rębego wynosi dla nadleśnictwa 459053 m³ grubizny.

7. Etat użytkowania przedrębego.

Etat użytkowania przedrębego w wymiarze miąższościowym na I 10-lecie został ustalony w oparciu o Instrukcję Urządzania Lasu (§ 94), sumarycznie dla całego obrębu, wg rodzajów cięć, gatunków panujących oraz klas i podklas wieku, bez uwzględniania gospodarstw.

Wysokość rozmiaru użytkowania przedrębego dla Nadleśnictwa Jawor, w drzewostanach przewidzianych do użytkowania przedrębego została przyjęta zgodnie z postanowieniami II KTG.

Wysokość przyjętego rozmiaru cięć pielęgnacyjnych wynosi:

- _ dla obrębu Jawor: 154310 m³ netto,
- _ dla obrębu Bolków: 136233 m³ netto,
- _ dla Nadleśnictwa: 290543 m³ netto.

Wielkość ta nie przekracza 50% spodziewanego bieżącego przyrostu miąższości.

8. Zakres zadań gospodarczych z hodowli lasu

Zadania z zakresu prac hodowlanych – odnowienia, zalesienia, pielęgnowania lasu, melioracji agrotechnicznych i wodnych zostały ujęte we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego sporządzonych dla Nadleśnictwa Jawor dla poszczególnych obrębów leśnych.

Podstawą sporządzonych planów są:

- wskazówki gospodarcze podane w kartach dokumentacji źródłowej opisów taksacyjnych, zebrane w trakcie prac terenowych,
- wykaz gruntów przeznaczonych do odnowienia i zalesienia,
- opracowany plan cięć użytków rębnych właściwych,
- wykaz gruntów przewidzianych do zalesień, na podstawie formalnego przeznaczenia tych gruntów do zalesień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Zbiornicze zestawienie zadań z zakresu hodowli lasu zostało przedstawione w **tabeli nr XVIII** - opracowanej dla każdego z obrębów oraz łącznie dla nadleśnictwa, które zamieszczono w części tabelarycznej p.u.l..

Opracował
Tomasz Dziergas
Zastępca Nadleśniczego